

УДК [391+051/055.2](438.32)»18/19»

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДИ НА ШПАЛЬТАХ ЖІНОЧИХ ЧАСОПИСІВ ЛЬВОВА (КІНЕЦЬ ХІХ — ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТ.)

Х. А. Астапцева

*Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна*

Проаналізовано форми і методи репрезентації моди як соціокультурного явища на шпальтах жіночої періодики Львова, зокрема її українсько- та російськомовного сегментів кінця ХІХ — першої третини ХХ ст. Головну увагу зосереджено на типології видань і специфіці висвітлення модних тенденцій в оглядових і публіцистичних статтях рубрик, присвячених моді.

Ключові слова: *мода, одяг, львівська періодика для жінок, часописи: «Лада», «Русалка», «Жіноче діло», «Нова хата», «Жіночий голос», «Жінка», «Очаг».*

Постановка проблеми. В історіографії української періодики, зокрема жіночої, є чимало білих плям. А тим часом вона є неоціненним джерелом історичних фактів, справжнім літописом подій минулого. У процесі дослідження жіночих часописів розкривається прихований зміст етапів історичного процесу. Львів — мультинаціональне місто і центр українського П'ємонту в часи Габсбурзької монархії, Першої світової війни і міжвоєнного періоду — став головною ареною політичних, економічних, соціальних подій і реформ. Усі ці зміни віддзеркалювалися в літературі, мистецтві та моді.

Моду ми розглядаємо не лише як приклад для наслідування зовнішнього вигляду, а як своєрідну пропаганду норм суспільної поведінки, яка поширювалася серед населення Галичини саме завдяки періодиці для жінок. Загалом мода і політика — поняття взаємопов'язані та взаємозумовлені. А тому дослідження специфіки відображення модних тенденцій на шпальтах жіночої періодики Львова допоможе виявити причини, які зумовили суспільний поступ і розвиток у другій половині ХІХ — першій третині ХХ ст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження української преси в роки тоталітарного комуністичного режиму було можливе лише за межами радянської України. Першим українську періодичку відкрив світові А. Животко своєю масштабною науковою працею «Історія української преси». Йому також належить спроба описати і структурувати періодичні видання для жінок, що друкувалися в Галичині до 1939 р.

Повноцінне дослідження галицьких довоєнних часописів для жінок розпочалося лише після здобуття Україною статусу незалежної і суверенної держави, адже до цього вони зберігалися у спецфондах і були недоступні для широкого ознайомлення.

Від 1991 р. процес наукового опрацювання періодики для жінок поступово набирає обертів. Про це свідчать праці таких дослідників, як В. Передирій, Н. Сидоренко, Т. Старченко, О. Сушкова, Н. Олійник, О. Середа, О. Цимбалюк, Т. Орлова, М. Павлюх, Р. Дутка, С. Кость, Я. Бравчук та ін. Феміністичний погляд на моду і жіночу пресу Галичини у своїх працях розкривають М. Богачевська-Хомяк, О. Маланчук-Рибак, М. Присяжний, М. Гавришко, О. Гриценко-Веселовська, О. Кісь, С. Івах. Дослідження різних аспектів моди в Галичині — прерогатива таких науковців, як З. Тканко, І. Кодлубай, О. Нога.

Мета статті — на основі аналізу масиву українсько- та російськомовних жіночих часописів Львова виокремити групу видань, які висвітлювали моду та дотичні до неї теми, а також виявити особливості представлення матеріалів окресленої тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці XIX — у першій третині XX ст. Галичина переживала не найлегші часи. Її культурний і духовний центр — Львів — став осередком українського національного визвольного руху. В суворих політичних і економічних умовах під загрозою було існування української періодики громадсько-політичного характеру, не кажучи вже про жіночу пресу, яка вважалася «предметом розкоші». І все ж у Львові, що завжди був мультинаціональним містом, а в XIX ст. набув субстоличного статусу, з'являється низка жіночих періодичних видань різними мовами — українською, російською, польською, німецькою.

Ми аналізуватимемо з погляду висвітлення матеріалів про моду видання-антагоністи — українські так звані «москвофільські»: «Лада» (1853), «Русалка» (1868–1870); російські: «Очаг» (1936–1939) і «Русская нива» (1938); українські: «Мета» (1908), «Жіноче діло» (1912), «Наша мета» (1919–1922), «Жіночий вісник» (1922), «Нова хата» (1925–1939), «Українська господиня» (1929), «Жіночий голос» (1936–1939), «Жінка» (1935–1939), «Українка» (1938–1939), «Світ українки» (1938), «Громадянка» (1938). Їх пошук був значною мірою полегшений завдяки працям співробітників Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника — анотованому каталогу В. Передирій «Українські періодичні видання для жінок в Галичині (1853–1939 рр.)» та історико-бібліографічному дослідженню М. М. Романюка і М. В. Галушко «Українські часописи Львова 1848–1939 рр.».

За наявністю в аналізованих виданнях матеріалів про моду можна виокремити три групи часописів: 1) ті, де модна рубрика наявна; 2) ті, в яких її немає, а є лише поради щодо ремонту і догляду за вбранням та популярні статті про красу і мистецтво в житті людини; 3) часописи, в яких про моду чи близькі до неї теми немає жодних матеріалів.

Найчисельнішою є перша група часописів, де питанням моди жіночого одягу надано належну увагу — сім видань.

Друга група — це часописи, більше орієнтовані на тему жіночого руху в Галичині, тому модний аспект в них, так би мовити, є «ближчим до народу», адже подаються матеріали практичного характеру, розраховані на дуже широкий загал — від незаможної селянки до міщанки-феміністки.

Останню, третю групу становлять два абсолютно різні вузькоспрямовані часописи: один — для борців за жіночі права, а інший — для сільських господинь. З огляду на мету їхньої діяльності, висвітлення теми моди та мистецтва в таких виданнях було б зайвим.

Зважаючи на недостатню розробленість типології журнальних, зокрема жіночих, видань, використаємо для класифікування обраного масиву часописів універсальну типологічну структуру, запропоновану дослідницею Лу Мімі. В основу її класифікаційної схеми закладено лише три критерії:

- характер аудиторії;
- характер інформації;
- цільове призначення [8, с. 2].

Аудиторний фактор жіночої преси впливає на типологічну модель видання, водночас аудиторія жіночого журналу відчуває інформаційний вплив з боку видання, що полягає у формуванні та поширенні інформаційних гендерних образів, гендерної стереотипізації, координуванні життєвих установок і уявлень [11, с. 192].

За аудиторною та інформаційною ознаками обрані нами сім видань можемо поділити на три групи:

1. Елітарні загальнонаціональні журнали моди та мистецтва для національно свідомих міщанок з високим рівнем культури і фінансового забезпечення в Галичині та за її межами («Нова хата»);

2. Універсально-побутові — для міщанок з етнічних і політичних меншин із високим та середнім достатком («Лада», «Русалка», «Очаг»);

3. Універсально-побутові феміністичного спрямування для освічених національно свідомих міщанок і провінціалок середнього класу («Жіноче діло», «Жіночий голос», «Жінка»). Елітарні журнали мод — видання спеціалізованого характеру, розраховані на матеріально забезпечений аудиторний сегмент. Читацька група цього типу видань — освічені, культурно розвинуті дівчата і жінки із середнім та високим рівнем достатку, чиє економічне становище дає можливість купувати дорогу продукцію. Ці видання мають великий обсяг, високу якість поліграфії, насичені ілюстративним матеріалом, містять багато реклами.

Універсально-побутові журнали — це видання, адресовані жіночій аудиторії, що публікують матеріали про життя і побут жінки. Основні завдання такого типу видань — задоволення жіночих інтересів, пов'язаних із питаннями особистих, сімейних взаємин, здоров'я, гігієни, психології, домашнього побуту, виховання дітей [11, с. 167].

Універсально-побутові журнали феміністичного спрямування — це видання, адресовані жінкам, які боролися за рівноправність з чоловіками і були учасницями жіночого руху. В цих журналах публікувалися також і матеріали про життя і побут жінки. Головні завдання такого типу видань — задоволення жіночих соціально-політичних і побутових інтересів.

За цільовим призначенням жіночі часописи можемо класифікувати так:

1. Суспільно-мистецькі («Нова хата»);
2. Сімейні («Лада», «Русалка», «Очаг»);

3. Суспільно-політичні для феміністок («Жіноче діло», «Жіночий голос», «Жінка»).

Об'єднавчою рисою досліджуваних видань є наявність тематичного сегменту моди. Жанрова палітра рубрик про моду представлена публіцистичними та оглядовими статтями. До публіцистичних статей про моду у вузькому аспекті можемо зарахувати тільки аналітичні матеріали про поняття моди, історію костюма, роль моди в житті людини тощо.

Ширше розуміння моди як категорії одягу характеризує матеріали практичного характеру, що висвітлюють проблему пошиву і ремонту одягу, виготовлення тканих і трикотажних полотен. У найширшому розумінні моди публіцистичні статті висвітлюватимуть не тільки категорію одягу, але й дизайн інтер'єру, косметичні поради, врешті — графічне мистецтво.

Характерною формою публіцистичних статей львівських довоєнних часописів є відкритий лист — вільна розмова, бесіда з читачем. Також потрібно відзначити наявність внутрішнього конфлікту — зіткнення, суперечність думок і пристрастей. Автори не боялися щиро висловлювати свої думки, ділитися переживаннями з приводу гострих злободенних проблем. Їхній виклад зазвичай дуже експресивний: «Любі, кохані Пані! Не гнівайтесь на мене, але вірте що вже не можемо мовчати. Свербить мене язик сказати кілька «приємних» слів про спосіб убирання деяких наших пань в неділю, чи свято або на якийсь фестин чи іншу імпрезу на вільному повітрі» [1].

Часто трапляються запитання і звернення до читача у дружній і дещо фамільярній формі: «Видиш, кохана, дійсно клопіт, треба уважніше і критичним оком оглянути свою голову і серйозно застановитися над вибором модного капелюха і відповідної до нього зачіски» [5].

Мова статей про моду насичена образотворчими засобами, які допомагають розкривати найтонші відтінки вражень і емоцій. Здебільшого в досліджуваних часописах переважають саме оглядові статті про найсучасніші модні тренди (до них належать описи асортименту жіночого сезонного вбрання), а трапляються й огляди, що ретроспективно висвітлюють історію моди і костюма в світі і в Україні зокрема.

Огляди вимагають від автора глибоких знань і вміння аналітично зіставляти факти. В аспекті моди це особливо важливо, адже одночасно багато модельєрів працюють над створенням колекцій і місця оглядача моди — зібрати до купи інформацію про модні новинки й подати читачеві в доступній формі. Модні оглядачі в львівських жіночих часописах намагалися відтворити картину тодішніх модних течій і тенденцій відповідно до географічного розташування, даючи певні оцінки та узагальнюючи висновки. Глибина і компетентність, а також цікавість розповіді залежить від рівня таланту і професіоналізму оглядача. Наприклад, у «Русалці» і «Ладі» огляди моди, автором яких є Северин Шехович, написані сухо і нецікаво. А ось у «Жінці» модні огляди, авторкою яких є Оля Островська, радше нагадують оповіді про події в світі моди через об'єктивний виклад їх від першої особи. У такий спосіб із читачем налагоджується безпосередній контакт, він має змогу відчувати власну псевдоприсутність у часі та просторі поруч з оповідачем.

Імена більшості авторів статей і оглядів на модну тематику нам, на жаль, невідомі, адже, в кращому випадку, статті були підписані ініціалами, без зазначення прізвища, а переважно автор взагалі не залишав про себе жодної інформації. Однак з упевненістю можемо стверджувати, що експерти, які висвітлювали моду на сторінках «Нової хати», «Жінки», «Очага», «Жіночого діла», «Жіночого голосу», мали розвинене почуття естетики, композиції, гармонії, пропорційності, контрастності, колориту. Чуттєвого забарвлення текстам надавала їхня розвинена творча уява. Творча інтуїція допомагала відокремити «зерна» від «полови» в питаннях моди і стилю. В кожного з них було особливе творче бачення, яке поєднувало фотографічну точність із творчою оригінальністю і польотом фантазії та визначало професійність журналіста моди.

Ще одна особливість, яка, на нашу думку, яскраво вирізняла модних оглядачів львівських часописів — професійний романтизм, що дає можливість демонструвати віяння моди дещо ідеалізовано. Мода за своєю суттю є ідеалістична, а надто приземлений її аналіз (як ми можемо спостерігати в жіночій пресі сьогодні) позбавляє моду ореолу незвичайності і загадковості, який приваблював минулі покоління.

Горгаючи часописи «Лада» і «Русалка», які редагував Северин Шехович, знаходимо в них постійну рубрику «Модь», яка займає лише одну колонку на шпальті. З рубрики дізнаємося про найновіші паризькі модні тенденції. На перший погляд огляд модних напрямів є цілком логічним і композиційно правильним. Автор деталізує найменші дрібниці в жіночій моді: колір, форму лацкана, кількість воланів і складок, форму капелюшка, довжину виробу. Але відсутність будь-яких ілюстрацій псує враження про рубрику і часопис загалом. Очевидно, на думку головного редактора, читач повинен мати письменницьку фантазію, щоб в уяві відтворити деталі модних силуетів. У часописі «Лада» Северин Шехович започаткував рубрику «Шитьє», в якій детально висвітлювався весь процес пошиття наймодніших жіночих туалетів. Суттєвим недоліком рубрики є те, що на практиці складно повторити описане через знову-таки відсутність технічних рисунків.

Здогадуємося, що автором рубрик про моду і шиття у «Ладі» та «Русалці» був саме головний редактор Северин Шехович. Про це свідчить і питання гендерної нерівності, що прочитується між рядками у статтях. Жінка залишається у тіні чоловіка і слугує радше його «прикрасою», ніж повноцінним партнером. Наші здогадки щодо авторства не безпідставні, адже історія знає чимало схожих прикладів. Ось один із них: Стефан Малларме (1842–1898) — французький поет, один із провідних представників символізму, з вересня по грудень 1874 р. був редактором журналу мод «La dernière mode», для якого він під різними псевдонімами писав абсолютно весь редакційний матеріал, зокрема і статті, що містять конкретні поради про те, як носити сукні та капелюхи тощо [9, с. 35].

Додамо, що порівняно з «Жіночим ділом», де автор модних рубрик дбала насамперед про здоров'я модниць, Северин Шехович у своїх «Ладі» і «Русалці» не дуже замислювався над питанням жіночого комфорту, очевидно, що його, як і всякого чоловіка, більше хвилювала приваблива зовнішність модниці, ніж ті незручності, яких вона зазнавала, вдягаючи модне вбрання.

Саме в «Жіночому ділі», крім огляду модних тенденцій, з'являється перша рецензія-відгук на статтю з часопису «Українська хата» про український стрій під назвою «Народні костюми» [18, ч. 4, с. 12]. У часописі в середині тексту на кожній шпальті розміщено «глухо» заверстані ілюстрації — майстерно виконані ескізи наймодніших жіночих туалетів із підрисунковими підписами. Таке розміщення ілюстрацій не дуже вдале, адже в в рубриках, які не стосувалися моди, подібні ескізи просто недоречні. Сама ж модна рубрика велася дуже фахово. Оглядові статті писали жінки, тому в них, як ми вже згадували, наголошувалося на комфорті, а не на красі. В той час, коли «Жіноче діло» виходило друком у Львові, в Західній Європі на піку популярності був стиль «Belle Époque», символом якого були вишукано вбрані дами в капелюшках з великими крисами, прикрашених страусиними пір'їнами.

З погляду нашого часу видається, що та мода — квінтесенція краси, але яких зусиль вона коштувала жінкам і чим вони мусили пожертвувати, мало хто знає. Правдиву ситуацію висвітлює в першому весняному номері часопису оглядова стаття «Що несе нам весняна й літня мода?», в якій читаємо: «Половина весни минає — а модний світ не має ще випадковості презентувати свої новості. Що правда, більше нетерпеливі пані, мимо холоду пробують показати ся на проході — в моднім англійським украшенім безліччю дорогих гудзиків костюмі — або в довгім до землі, з легкого суконця з широкими вилогами плащи. Але се не дуже удаєть ся і змерзла, закостеніла елегантка біжить що сил до хати, щоб чим борше натягнути знищений, уприкрений вже зимовий костюм або плаш» [18, ч. 1, с. 1].

Авторка модної рубрики по-філософськи ставилася до вишуканих гарнітурів, про які щономера писала, розуміючи нікчемність проблем моди порівняно із суспільними бідами і трагедіями: «Серед не дуже сприяючих обставин, зближаєть ся сьогорічний карнавал. З одної сторони брязкіт збруї, дзвенькіт гострих мечів на криваві бенкети, з другої — голод, нужда під низькими сільськими стріхами, безробітє голодного пролетарияту, банкрутства позбавленої кредиту середньої кляси — а серед сього карнавал — з тисячами розбавленої розшалілої забавою публики... Але може воно інакше не може бути... Може жите полягає як раз на тих контрастах — може у такі важні хвилі — справді треба шукати забутя страшної дійсности. В такому разі... у кого буде стати в теперішніх часах викинути кілька соток корон на балеву тоалету — той може вибрати її собі справді прегарну» [18, ч. 4, с. 5].

Можна стверджувати, що своєрідне, нестандартне ставлення редакції часопису до моди проглядаєть ся і в інших рубриках. Наприклад, О. Галичанка в проблемній статті «От такі собі, сезонів уваги» пропонує не витратити грошей на зайві туалети, а влаштувати собі на зекономлені кошти мандрівку Європою, що допоможе розширити світогляд і по-новому подивитися на старі проблеми і стосунки з оточенням [18, ч. 2, с.7].

Серед львівських жіночих видань, які виходили до 1939 р., часопис «Нова хата» найфаховіше висвітлював модні тенденції. З усього видно, що редакція активно стежила за новинками у французьких та віденських журналах і каталогах

мод, аналізувала тенденції і адаптовувала їх для галицьких пань. Це стає зрозуміло під час аналізу ілюстрацій і текстової частини. Оглядові статті рясніють французькими текстильними і швейними термінами, що пов'язано з постійною появою щораз новіших тканин і силуетів, ще не відомих у нас.

Ілюстрації вирізняються різностильовим поєднанням. Якщо уважніше роздивитися, то видно, що кожен ескіз належить окремому художнику. Очевидно, що всі ескізи були запозичені з іноземних журналів і їх завершували у вигляді колажу. Ця техніка і сьогодні дуже поширена в жіночих виданнях.

Порівняно з іншими часописами, «Нова хата» дуже ретельно, до найменших дрібниць намагалася відобразити нові модні віяння не тільки в одязі, але й в аксесуарах і взутті. На сторінках модної рубрики постійно трапляються фото, ескізи найновіших моделей мештків і черевичків, віял, парасольок, сумочок, капелюшків, рукавичок, панчіх, біжутерії та багато ін.

Характерно, що для всіх моделей, які репрезентувалися в журналі, редакція зберігала викрійки і на прохання конкретних читачів надсилала їх на вказану адресу. Поки точно не відомо, чи ці викрійки були скопійовані із західноєвропейських журналів мод, чи їх виготовляли безпосередньо модельєри із кооперативу «Українське народне мистецтво» (що більш правдоподібно). На прикінцевій шпальті щонумера друкувався табель вимірів для жіночої, дитячої і чоловічої типової фігури. Скориставшись табелем, кожен охочий міг визначити свій розмір і згідно з ним замовити потрібні лекала вподобаної моделі.

Фаховість автора, що готував модні огляди, виявляється навіть у підписуваних підписах, які виконувалися в формі технологічних описів конкретної моделі. В такому описі було вказано, що це за модель (назва і код), які її конструктивні особливості, з яких матеріалів вона виготовлена і які їхні фізичні властивості. Як і в «Жіночому голосі», в «Новій хаті» рубрика про моду мала дві підрубрики: «Моди» і «Ручні роботи».

Своєю чергою, «модна» підрубрика поділялася на частини: «Убрання для дітей», «Сукні візитові», «Пані», «Пан» тощо. Про сучасність і елітарність модної рубрики свідчить публікація на її шпальтах карнавальних туалетів і моделей спортивного одягу для зимових вакацій в горах [22, 1926, ч. 1, с. 11–13]. Сьогодні подібні теми є прерогативою популярного журналу «Burda moden», а в 1920-х — це була справжня розкіш для галичанок. Але «Нова хата» таким чином демонструвала культурний рівень, якого повинні прагнути жінки.

Підрубрика «Ручні роботи» пропонувала різні текстильні швейні вироби, прикрашені вишитими орнаментами і візерунками в колоніальному стилі, стилях етно, ар-деко, бідермаєр тощо. Це — хустини, шалі, чепчики, диванні подушки, наволочки, підковдри, серветки, скатертини тощо, покривала-абажури, ридикюлі тощо.

«Один день жіночої моди з ранку до ночі» — під такою назвою в квітневому номері за 1925 р. вперше була опублікована модна підрубрика. Її оригінальність виявляється в тому, що на весь розворот надруковано ілюстрацію, сюжетом якої є стильові образи шести моментів з життя жінки впродовж одного дня: ранок — у

піжами, ранковий туалет — у спідній білизні, полудень — гарнітур для ділових справ, комплект у спортивному стилі для обідніх занять з тенісу, коктейльна сукня для надвечір'я і елегантна сукня для культурних заходів у вечірню пору. У такому форматі з додаванням диячої і чоловічої моди підрубрика час від часу з'являтиметься в інших випусках часопису за 1920-ті рр. [22, 1925, ч. 4, с. 5–6]. Для читачів ця рубрика дуже корисна, адже вона наочно демонструвала культуру вдягання.

У 1920-х роках у Західній Європі увійшли в моду автівки і мотоцикли. Жінки-флепперс, вже достатньо емансиповані, теж сіли за кермо. Позаяк у той час були в моді кабриолети, то кермування ними потребувало спеціально підбраного гардеробу, що стало предметом обговорення у жіночих журналах. «Нова хата» — теж не виняток, і вже скоро чи не в кожному елітарному жіночому виданні красувалися ескізи феміністок у куртках, штанах і високих шнурованих чоботах. «Амазонка на моторі» — таку назву мала оглядова стаття в рубриці про моду за травень 1926 р.

Питанням історії одягу в «Новій хаті» присвячено цикл статей А. Свенціцької «Одяг середньовіччя» (1929 р.), «Одяг нових часів» (1930 р.), «Французька жінка XVIII ст.» (1931 р.). У центрі уваги редакції був український національний одяг, описувалися його особливості в різних регіонах. Х. Кононенко опублікувала статтю «Жіноче народне вбрання на Полтавщині», ілюстровану фотографіями; у 1930 р. було надруковано кореспонденцію «Про українську сорочку», що супроводжувалася викроєм чоловічої сорочки, поясненням послідовності її пошиття [22, 1930, ч. 9, с. 23].

На сторінках часопису активно обговорювалося питання про відродження народної ноші та організації щорічних її показів. З ініціативи редакції, а саме Л. Бурчинської, у 1930 р. було розроблено і розповсюджено запитальник, за допомогою якого збиралися відомості про особливості народних строїв (фасони, орнаментика, способи оздоблення, кольорова гама, характерні прикраси кожної місцевості тощо) різних регіонів Західної України [10, с. 59].

«Нова хата» — це журнал для українського інтелігентного жіноцтва, що поставив собі за головну мету бути суто практичним дорадником української жінки у справах домашнього господарства, домашньої культури, у справах моди, інформуючи рівночасно загал жіноцтва про всі важніші події загального і громадського українського життя. Журнал цей має велику заслугу в тому, що старається до всіх справ підійти з суто українського становища. Український дух в усіх ділянках, що ними піклується «Нова хата», це одна з найбільших заслуг цього видавництва», — читаємо в «Жіночій сторінці» газети «Діло» за 16 квітня 1937 р. відгук д-ра Дарії Дзерович (Дзеровичевої. — Х. А.) — референтки зв'язків культурно-совітніх і господарських установ у Жіночій Секції УНДО [3, с. 5].

Працівники кооперативу «Українське Народне Мистецтво», заснованого 1922 р. групою високоосвічених та суспільно активних осіб зі львівського українського інтелігентного жіноцтва, боролися за українську ідею через пропаганду українізації тогочасного міського вбрання, облаштування житла та храму. Вони намагалися засобами народного мистецтва утвердити почуття патріотизму найперше серед міської частини українського суспільства, яка, як відомо, зазнавала

найбільшого асиміляційного впливу. Утвердити «український стиль» у повсякденні, у творенні національно означеного сучасного модного одягу та облаштування помешкання є беззаперечно великою заслугою кооперативу.

«У. Н. М.» на сторінках часопису «Нова хата» намагалося українізувати якнайбільшу частку предметного оточення українця та всі різновиди і компоненти вбрання — від білизни і пляжних костюмів до вечірньої сукні [4, с. 413].

У часописі «Жіночий голос» рубрика про моду була поділена на дві частини: «Одяг» і «Вишивки». Порівняно із «Новою хатою», яка орієнтувалася на віденські та паризькі модні тенденції, «Жіночий голос» взяв курс на етностиль. У розділі про одяг усі моделі жіночого і дитячого вбрання мають класичний покрій, стримані й лаконічні в лініях. Передбачено, що кожна модель повинна оздоблюватися вишивкою, а це — дуже вдалий хід.

Передплатниці часопису були зазвичай середнього або невеликого достатку. Придбавши найдешевшу лляну, бавовняну або вовняну гладкофарбовану тканину, пошивши з неї суkenку класичного крою, оздобивши її вишивкою — жінка отримувала стильну і дорогу річ. Вбрання, прикрашене вишитим орнаментом, завжди мало високу вартість і дуже цінувалося в народі. Крім класичних костюмів і суkenок, в рубриці друкувалися ескізи народного строю різних регіонів України.

Друга частина модної рубрики «Вишивки» містила схеми орнаментів і візерунків для вишивки на одязі та домашньому текстилі. Рубрика навчала читачок, як вміло і дешево прикрасити свою хату самостійно виготовленими і оздобленими вишивкою занавісками, заслонами для вікон, скатертинами, серветками, покривалами. Навіть спідню білизну рекомендувалося оздоблювати вишитим орнаментом. Окрім схем для вишивання, на шпальтах «Вишивок» друкувалися ще й масштабовані лекала в'язаних виробів: светрів, пуловерів, кардиганів, рукавиць, шапок та ін. Отож, у часописі «Жіночий голос» всіляко пропагувалася ощадливість, адже кожній жінці було під силу на практиці застосувати запропоновані в часописі поради.

Вже попередньо згадувана нами Дарія Дзерович у своєму огляді преси в «Жіночій сторінці» «Діла» за 16 квітня 1937 р. характеризувала ще одне цікаве видання, яке на своїх шпальтах у майже сучасній манері розповідало про модні тренди: «Жінка» — це наймолодший з жіночих часописів, оснований як ідеологічний офіційний Товариства «Союз Українок». Але змістом своїм «Жінка» не захоплює великої частини читачок, бо є призначена переважно для жінок, що цікавляться фемінізмом, більшість якого є мало популярна серед українського жіноцтва, а часто теж присвячує свої статті чисто політичним питанням» [3, с. 5].

У часописі «Жінка» розділ моди під назвою «Естетика одягу» вела Оля Островська, яка мешкала в Берліні і оглядові статті писала згідно з тамтешніми тенденціями. Ілюстративний матеріал рубрики предсталений фотознімками паризьких моделей, які виконувала «закордонна співробітниця» часопису п. Г. Фрідлендер. На авторських світлинах, які, до слова, заборонялося репродукувати, перед читачками позували елегантні леді у вечірніх туалетах чи в повсякденному сезонному вбранні, зовнішньо схожі на кінозірок 1930-х — Грету Гарбо і Марлен Дітріх.

Модна рубрика займала тільки одну шпальту (в «Новій хаті» моді було присвячено аж чотири розвороти), чверть якої заповнювала колонка з оглядом найновіших колекцій жіночого вбрання.

Оля Островська намагалася не тільки цікаво висвітлювати тенденції, а й зазирнути «за лаштунки» показів модного одягу. Наприклад, у статті «На провесні в салоні мод» вона розповідає про свій візит до елітного «шоу-рум», розміщеного в 1935 р. на вул. Курфюрстендамм у Берліні. Оглядачка звертає увагу читача не на демонстровану колекцію моделей одягу, а на маркетинговий підхід до організації цієї події: «Спокійна атмосфера, вишуканий інтер'єр, аперитив у вигляді чаю, лікерів та легких закусок забезпечують успіх показу і «вкінці гості прощаються з власницею, дякуючи їй за приємно проведений час і розходяться з глибоким переконанням, що у власних шафах немає нічого, що на весну можна би ще вдягнути, та конче треба нового костюму, нового плаща і при найменше одної суконки» [25, 1935, ч. 7, с. 9].

Не забуваймо, що тогочасний Берлін був столицею фашистського Третього рейху, де жінкам відводилася сфера, означена як «кухня-церква-діти». Соціалістичний «Громадський голос» навіть писав про переконання нацистів у тому, що «жінці вистачить, коли буде вміти зробити рахунок з кухаркою і читати молитви» [2, с. 4]. На противагу цим статтям, Оля Островська демонструє нам, що в таких складних умовах салони мод функціонували абсолютно нормально.

Модна рубрика в журналі «Очаг», що видавався для жінок російської національної меншини в Галичині, часто змінювала свої заголовки: «Послѣднія моды», «Новѣйшія моды», «Современные моды». Остання назва — «Моды» — затвердилася 1937 р. і до 1939 р. включно більше не зазнавала змін. У першому номері часопису зазначено, що в планах редакції було розширення рубрики, з додаванням підрубрик з дитячим одягом і викрійками. Але в майбутньому, через брак потрібних інформаційних матеріалів, рубрика набула трохи іншого формату. Вона умовно поділялася на дві частини: «Моды» і «Вязанье». Перша — це огляди останніх тенденцій в жіночому і дитячому одязі, а друга — ескізи в'язаних моделей одягу різного асортименту з масштабованими лекалами і детальною інструкцією процесу виготовлення. Можемо припустити, що моделі в'язаного одягу, як і самі лекала були взяті з польських журналів мод, про що свідчать назви моделей і написи на лекалах польською мовою. Зазначимо, що ідея презентації на сторінках часопису в'язаних моделей є дуже вдалою. Не кожна жінка в 1930-х мала вдома швейну машинку, на відміну від спиць і клубка ниток. Окрім цього, тканина коштувала дорожче, ніж пряжа, і в'язаний виріб після деякого часу експлуатації можна було розпустити та зв'язати з нього щось інше, що давало змогу заощаджувати на модному вбранні.

На сторінках рубрики авторка не раз порушувала проблему стосунків у системі «мода-людина» і пропонувала ефективні методи «модної економії»: «Для того, чтобы быть «хорошо одѣтой», отнюдь не требуется больших денег, как это принято думать, но зато необходимо знание своей наружности, планомѣрность пріобрѣтенія новых вещей и вкус.

Если мы знаем свою наружность (в цѣлом и в мелочах) — мы знаем, что нам надо купить. Прежде, чѣм покупать — составим план покупок, принимая во внимание и то, что у нас есть (может быть можно что-нибудь еще передѣлать, избѣжав издержек?). Если у нас есть вкус, то мы никогда не купим несоответствующей нам почему-либо вещи и потому вполне лишней. Мода, в особенности нынѣшняя, даст много разнообразія и возможностей выбрать самое примѣнимое. Вашим основным законом должно быть: «мода для меня, а не я для моды» — ибо слѣпое слѣдованіе требованіям моды рождает много уродства» [26, 1936, ч. 2, с. 13].

Загалом оглядові та публіцистичні статті в часописі «Очаг» є доволі інформативними та цікавими. Редакція не обмежувалася публікацією лише «візитових» суконь і повсякденного одягу. У грудневому номері за 1938 р. було надруковано ескізи маскарадних жіночих костюмів. Додамо, що в міжвоєнні роки в Західній Європі серед еліти було дуже популярно влаштовувати новорічні бал-маскаради і карнавали, що зумовлювалося бажанням людей забути про жахіття та дефіцит у часи Першої світової війни і створити новий ідеальний світ, в якому не знайшлося б місця воєнним конфліктам і кровопролитним боям.

Висновки. З усієї сукупності періодичних видань, які виходили у Львові українською та російською мовами в часовому проміжку 1853–1939 рр., було виокремлено групу часописів для жінок, в яких містилася рубрика про моду. До групи увійшло сім найменувань: «Лада» (1853 р.), «Русалка» (1868–1870 рр.), «Жіноче діло» (1912 р.), «Нова хата» (1925–1939 рр.), «Жіночий голос» (1936–1939 рр.), «Жінка» (1935–1939 рр.), «Очаг» (1936–1939 рр.).

Кожне з аналізованих семи видань — неповторне, адже є результатом копіткої роботи редакційного колективу. На шпальтах досліджуваних львівських часописів відображено еволюцію жіночої моди під впливом феміністських рухів і боротьби за національну свободу. В кожному з них питання моди висвітлюється по-своєму цікаво і оригінально. Різниця між часописами полягає у професійному рівні членів редакції. В деяких виданнях, як наприклад у «Ладі» чи «Русалці», редакційна колегія була консервативною та суб'єктивно підходила до висвітлення подій. В інших — «Жіночому ділі» й «Очагу» — члени редакції, можливо, були не надто досвідченими в журналістській і редакційній діяльності. Але були видання, що їх випускали представники галицької еліти, і вони стали зразками для наслідування прийдешніми поколіннями, це — «Нова хата», «Жіночий голос» і «Жінка».

Часопис «Нова хата» — феномен преси жіноцтва Галичини, успішний проект, що здобув славу та визнання не лише на теренах Західної України, а й за кордоном. Журнал став для сучасників правдивим віддзеркаленням міжвоєнної доби, джерелом для вивчення культури, історії та побуту рідного краю. Це також приклад для сучасних видавців жіночих газет і журналів, як успішно поєднати всебічність тематичного наповнення для жінок, які мають різні ідейні та мистецькі цінності.

У час, коли в Європі реорганізовані модельєрами-новаторами жіночі туалети в 1920–1930-х роках пропагували єдиний штучний і позбавлений історичного стрижня образ, у Галичині процес перетворення моди був дещо іншим. Значну роль у реформації одягу відіграли талановиті українські художники, вихованці єв-

ропейських мистецьких шкіл О. Кульчицька, В. Білецька, С. Вальницька, В. Вітвіцький, І. Гургула, С. Зарицька, О. Козакевич-Дядинок, М. Кромпець-Морачевська, С. Чижович, О. Лятуринська, Г. Мазепа, Е. Олесницька, О. Осиповичева, Е. Охримович та багато інших.

Якщо пригадати особливості українського народного строю, то з упевненістю можна стверджувати, що від початку свого існування він був комфортним, елегантним і безсумнівно актуальним у всі часи. Українкам, які здебільшого не носили турнюрів і корсетів (лише багаті містянки), не треба було їх скасовувати. Насправді, в Україні мода майже не потребувала реформ. Тому, починаючи з 1920-х років, львівським художникам-модельєрам варто було лише повернутися до витоків, що вони успішно і зробили.

Долучаючись до редакційної роботи над рубриками про моду в «Новій хаті» та «Жіночому голосі» й орієнтуючись на тенденції західноєвропейської віденської та французької моди, львівські митці та мисткині творчо інтерпретували народне українське вбрання. Так зароджувалася неповторна і колоритна галицька мода, яку ми можемо із захопленням споглядати на поживклих від часу сторінках львівських жіночих часописів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балачки про моду: На вулицю, на фестини в літі, а не на баль / Рита // Діло. — Львів, 1937. — 16 липня (ч. 153). — С. 5.
2. Гавришко М. Галицькі феміністки 1930-х: нацистське «Кухня-Церква-Діти» не для нас / М. Гавришко // Українська правда. — 2010. — 29 грудня. — Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/articles/2010/12/29/1144/>.
3. Дзерович Д. Перегляд української жіночої преси / Д. Дзерович // Діло. — Львів, 1937. — 16 квітня (Ч. 83). — С. 5.
4. Дутка Р. Львівський кооператив «Українське народне мистецтво»: передумови створення та організаційна структура / Р. Дутка // Народознавчі зошити. — 2012. — № 3. — С. 400–414.
5. Зачіски й капелюхи / Оріся // Нова хата. — Львів, 1934. — 3 березня (Ч. 3). — С. 12.
6. Передирій В. А. Українські періодичні видання для жінок в Галичині (1853–1939 pp.) : анотований каталог / уклад. В. А. Передирій ; НАН України ; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника ; Н.-д. центр періодики. — Львів : МЕТА, 1996. — 191 с.
7. Передирій В. А. Жіноча доля на тлі доби: (Літопис жіночого руху у світлі українських видань) / В. А. Передирій та ін. ; Дослідницький центр історії української преси. — К. : [б. в.], 1999. — С. 112–115.
8. Пленкина Е. Проблемы типологии женских изданий // Relga: науч.-культурологический журн. — Ростов-на-Дону, 2001. — № 23. — Режим доступа : <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=524&level1=main&level2=articles>.
9. Свендсен Л. Философия моды / Пер. с норв. А. Шипунов. — М. : Прогресс-Традиция, 2007. — 256 с.
10. Серета О. З. Журнал «Нова Хата» (1925–1939 pp.) як популяризатор українського народного мистецтва / О. З. Серета // Поліграфія і видавнича справа. — 2011. — № 4. — С. 58–65. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pivs_2011_4_10.

11. Смеюха В. В. Процессы идентификации и женская пресса : моногр. / В. В. Смеюха. — Ростов-на-Дону : Ростиздат, 2012. — 318 с.
12. Українські часописи Львова 1848–1939 рр. : історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. — Т. 2. 1901–1919 рр. — Львів : Світ, 2002. — 692 с.
13. Українські часописи Львова 1848–1939 рр. : історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. — Т. 3. — Кн. 1: 1920–1928 рр. — Львів : Світ, 2003. — 912 с.
14. Українські часописи Львова 1848–1939 рр. : історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. — Т. 3. — Кн. 2: 1929–1939 рр. — Львів : Світ, 2003. — 928 с.

Проаналізовані періодичні видання для жінок 1848–1900 рр.

15. Лада: Письмо поучительное русским девицам и молодыцам в забаву и поучение. — Год 1. — Львов. — 1853. — Ч. 1.
16. Русалка: Письмо для красавиць. — Львів. — 1868. — Ч. 1–8 ; 1869. — Ч. 9–19 ; 1870. — Ч. 20.

1901–1919 рр.

17. Мета: Орган українських поступових жінок. — Львів. — 1908. — ч. 1-8, 9/10, 11/12, 13–16, 17/18, 19/20.
18. Жіноче діло: Безплатний додаток до «Діла». — Львів. — 1912. — Ч. 1–4.
19. Жіночий вісник / Орган Українського союзу. — К. — 1917. — № 1.
20. Наша мета: Часопись робітного жіноцтва. — Львів. — 1919. — Ч. 1–24 ; 1920. — Ч. 1 (25), 8 (32) ; 1922. — Ч. 1.

1920–1928 рр.

21. Жіночий вісник: «Орган «Союзу українок». — Львів : «Громадський вісник». — 1922. — Ч. 13, 19, 35, 49, 55, 60, 65, 83, 112, 122, 134, 140, 146.
22. Нова хата: Двотижневий журнал для плекання домашньої культури. — Львів. — 1925. — Ч. 1–7 ; 1926. — Ч. 1–12 ; 1927. — Ч. 1–12; 1928. — Ч. 1–12; 1929. — Ч. 1–13; 1930. — Ч. 1–12; 1931. — Ч. 1–12; 1932. — Ч. 1–12; 1932. — Ч. 1–12; 1933. — Ч. 1–12; 1934. — Ч. 1–12, 12 а; 1935. — Ч. 1–24; 1936. — Ч. 1–24; 1937. — Ч. 1–24; 1938. — Ч. 1–24; 1939. — Ч. 1–16.

1929–1939 рр.

23. Українська господиня. — Львів. — 1929. — Ч. 1 : (Додаток до «Сільського господаря»).
24. Жіночий голос: Часопис українських працюючих жінок. — Львів. — 1936. — Ч. 1–3 ; 1937. — Ч. 1–12 ; 1938. — Ч. 1–24 ; 1939. — Ч. 1–15.
25. Жінка. — Львів : Вид. Жіноча вид-ча кооператива «Союз українок». — 1935. — Ч. 1–24.
26. Очаг: Ежемесячный журнал русской женщины. — Львов. — 1936. — Ч. 1–12 ; 1937. — Ч. 1–12 ; 1938. — Ч. 1–12 ; 1939. — Ч. 1–2.
27. Руская нива: Місячна газета для руских женщин. — Львів, — 1938. — Ч. 1–4.
28. Громадянка. — Львів. — 1938. — Ч. 1–6.
29. Світ українки. Жіночий популярний часопис. — Львів. — 1938. — Ч. 1–3.
30. Українка: Популярний часопис центрального жіночого товариства «Союз українок». — Львів. — 1938. — Ч. 1–4.

REFERENCES

1. Ryta (1937). Balachky pro modu: Na vulytsiu, na festyny v liti, a ne na bal. Dilo, 16 lypnia, Vol. 153, 5 (in Ukrainian).
2. Havryshko, M. (2010). Halytski feministky 1930-kh: natsytske «Kukhnia-Tserkva-Dity» ne dlia nas. Ukrainska pravda, 29 hrudnia. Retrieved from <http://www.istpravda.com.ua/articles/2010/12/29/1144/> (in Ukrainian).
3. Dzerovych D. (1937). Perehliad ukrainskoi zhinochoi presy. Dilo, 16 kvitnia, Vol. 83, 5 (in Ukrainian).
4. Dutka, R. (2012). Lvivskyi kooperatyv «Ukrainske narodne mystetstvo»: peredumovy stvorennia ta orhanizatsiina struktura. Narodoznavchi zoshyty, 3, 400–414 (in Ukrainian).
5. Orysia (1934). Zachisky i kapeliukhy. Nova khata, 3 bereznia, Vol. 3, 12 (in Ukrainian).
6. Peredyrii, V. A. (1996). Ukrainski periodychni vydannia dlia zhinok v Halychyni (1853–1939 rr.). Lviv: META (in Ukrainian).
7. Peredyrii, V. A. (1999). Zhinocha dolia na tli doby: (Litopys zhinochoho rukhu u svitli ukrainskykh vydan). Kyiv, 112–115 (in Ukrainian).
8. Plenkina, E. (2001). Problemy tipologii zhenskikh izdani. Relga, 23. Retrieved from <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=524&level1=-main&level2=articles> (in Russian).
9. Svendsen, L. (2007). Filosofiia mody. A. Shipunov (Tr.). Moscow: Progress-Traditciia (in Russian).
10. Sereda, O. Z. (2011). Zhurnal «Nova Khata» (1925–1939 rr.) yak populiaryzator ukrainskoho narodnoho mystetstva. Polihrafiia i vydavnycha sprava, 4, 58–65. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pivs_2011_4_10 (in Ukrainian).
11. Smeiukha, V. V. (2012). Protcesy identifikatsii i zhenskaia pressa. Rostov-na-Donu: Rostizdat (in Russian).
12. Ukrainski chasopysy Lvova 1848–1939 rr. (2002). Vol. 2. 1901–1919 rr. Lviv: Svit (in Ukrainian).
13. Ukrainski chasopysy Lvova 1848–1939 rr. (2003). Vol. 3., Book 1. (1920–1928 rr.). Lviv: Svit (in Ukrainian).
14. Ukrainski chasopysy Lvova 1848–1939 rr. (2003). Vol. 3., Book 2. (1929–1939 rr.). Lviv: Svit (in Ukrainian).

Analyzed periodicals for women**1848–1900 rr.**

15. Pismo pouchitelnoe russkim devitcam i moloditcam v zabavu i pouchenie (1853). Lada, 1 (in Russian).
16. Pysmo dlia krasavyts (1868). Rusalka, 1–8;
Pysmo dlia krasavyts (1869). Rusalka, 9–19;
Pysmo dlia krasavyts (1870). Rusalka, 20 (in Ukrainian).

1901–1919 rr.

17. Orhan ukrainskykh postupovykh zhinok (1908). Meta, 1–8, 9/10, 11/12, 13–16, 17/18, 19/20 (in Ukrainian).
18. Zhinoche dilo (1912). Lviv. Vol. 1–4 (in Ukrainian).

19. Zhinochyi visnyk (1917). Kyiv: Orhan Ukrainskoho soiuzu. Vol. 1 (in Ukrainian).
20. Nasha meta (1919). Chasopys robitnoho zhinotstva, 1–24;
Nasha meta (1920). Chasopys robitnoho zhinotstva, 1 (25), 8 (32);
Nasha meta (1922). Chasopys robitnoho zhinotstva, 1 (in Ukrainian).

1920–1928 rr.

21. Zhinochyi visnyk (1922). Lviv: «Hromadskyi visnyk». Vol. 13, 19, 35, 49, 55, 60, 65, 83, 112, 122, 134, 140, 146 (in Ukrainian).
22. Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1925). Lviv. Vol. 1–7;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1926). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1927). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1928). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1929). Lviv. Vol. 1–13;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1930). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1931). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1932). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1933). Lviv. Vol. 1–12;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1934). Lviv. Vol. 1–12, 12 a;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1935). Lviv. Vol. 1–24;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1936). Lviv. Vol. 1–24;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1937). Lviv. Vol. 1–24;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1938). Lviv. Vol. 1–24;
Nova khata: Dvotyzhnevyyi zhurnal dlia plekannia domashnoi kultury (1939). Lviv. Vol. 1–16 (in Ukrainian).

1929–1939 pp.

23. Ukrainska hospodynia (1929). Lviv. Vol. 1 (in Ukrainian).
24. Zhinochyi holos: Chasopys ukrainskykh pratsiuiuchykh zhinok (1936). Lviv. Vol. 1–3;
Zhinochyi holos: Chasopys ukrainskykh pratsiuiuchykh zhinok (1937). Lviv. Vol. 1–12;
Zhinochyi holos: Chasopys ukrainskykh pratsiuiuchykh zhinok (1938). Lviv. Vol. 1–24;
Zhinochyi holos: Chasopys ukrainskykh pratsiuiuchykh zhinok (1939). Lviv. Vol. 1–15 (in Ukrainian).
25. Zhinka (1935). Lviv: Vyd. Zhinocha vyd-cha kooperatyva «Soiuz ukrainok». Vol. 1–24 (in Ukrainian).
26. Ochag: Ezhemesiachnyi zhurnal russkoi zhenshchiny (1936). Lvov. Vol. 1–12;
Ochag: Ezhemesiachnyi zhurnal russkoi zhenshchiny (1937). Lvov. Vol. 1–12;
Ochag: Ezhemesiachnyi zhurnal russkoi zhenshchiny (1938). Lvov. Vol. 1–12;
Ochag: Ezhemesiachnyi zhurnal russkoi zhenshchiny (1939). Lvov. Vol. 1–2 (in Russian).
27. Ruskaia nyva: Misiachna hazeta dlia ruskykh zhenshchyn (1938). Lviv, Vol. 1–4 (in Ukrainian).
28. Hromadianka (1938). Lviv. Vol. 1–6 (in Ukrainian).
29. Svit ukrainy. Zhinochyi populiarnyi chasopys (1938). Lviv. Vol. 1–3 (in Ukrainian).
30. Ukrainka: Populiarnyi chasopys tsentralnoho zhinochoho tovarystva «Soiuz ukrainok» (1938). Lviv. Vol. 1–4 (in Ukrainian).

**FASHION REPRESENTATION ON THE PAGES OF WOMEN'S MAGAZINES
IN LVIV (END OF XIX — FIRST THIRD OF XX CENTURY)**

Kh. A. Astaptseva

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
kristella-astaptseva@hotmail.com*

This article deals with forms and techniques of fashion representation as a socio-cultural phenomenon on the pages of women's magazines of Lviv, particularly its Ukrainian and Russian language segments in the end of XIXth — early XXth century. The main focus is on the typology of media coverage and specificity of fashion trends in review sections and journalistic articles devoted to fashion.

Keywords: *fashion, clothes, Lviv women's periodicals, illustration, magazines «Lada», «Rusalka» («Mermaid»), «Zhinocha sprava» («Women's Business»), «Nova Khata» («New Home»), «Zhinochyi holos» («Women's voice»), «Zhinka» («Woman»), «Ochah» («Fireplace»).*

Стаття надійшла до редакції 04.03.2016.

Received 04.03.2016.